

TEKNOETIK

Annoteret udgave af

Digitaliseringspartnerskabets ”Visioner og anbefalinger til Danmark som et digitalt foregangsland”

Et initiativ fra tænketanken TeknoEtik

I alt 137 kommentarer med bidrag fra:

Mogens Agerbo / Line Palle Andersen / Helle Antczak / Jesper Balslev / Klavs Birkholm / Bjarke Friberg / Lone Gaedt / Klara Karlson / Niels-Jakob Pasgaard / Rasmus Simonsen / Anders Kjærulff

1. november 2021

Kommentarer til forordet (s. 3)

"Regeringen nedsatte den 16. marts 2021 Digitaliseringspartnerskabet¹. Vi fik i opdrag at udarbejde anbefalinger til regeringen om, hvordan Danmark skal udnytte digitaliseringens muligheder i fremtiden². Det er en spændende og meget vigtig opgave, for den fortsatte digitalisering og anvendelse af data er en helt central forudsætning for fortsat vækst, velstand, grøn omstilling og effektiv offentlig service af høj kvalitet til gavn for både borgere og virksomheder. Vi er gået til opgaven med en ambition om at præsentere ikke blot visioner, men også konkrete anbefalinger, der hver især og samlet set flytter samfundet fremad³, så vi udbygger vores position som digitalt foregangsland. Anbefalingerne er ikke udtømmende. Men de udgør vores bud på, hvordan vores samfund kan forbedres gennem implementering af digitale løsninger, øget brug af data⁴ og

---

¹ Er der nogen relationer til Disruptionrådet (og endnu tidligere digitaliseringsråd)? Det ærgerlige ved denne slags udgivelser er at man ikke bygger på tidligere - lignende - råds arbejde. Og mærkeligt at der ingen koordination er med <https://em.dk/nyhedsarkiv/2021/august/regeringen-vil-skaerpe-kravene-til-tech-giganter-og-sociale-medier/>

² "OG skærpe sig på/ forebygge risikoaspekter" (burde der have stået). Helt overordnet fremtræder rapporten med sine 46 anbefalinger som en lang skønsang, hyldest og forherligelse af digitaliseringens fortræffeligheder. Det ville have klædt rapporten, givet den mere styrke og troværdighed, hvis den med mindre tunnelsyn også havde medtaget (i det mindste bare nogle!) udfordringer, tvivlsspørgsmål, diskutabile forhold, særlige opmærksomhedspunkter og deslige. Eller sagt på en anden måde: havde taget afsæt i borgeren, livskvalitet, bæredygtighed etc.

³ Hvorfor skal vi fremad i et accelereret tempo? At standse op og tænke sig om, at se tilbage og inkludere erfaringer kan eksempelvis bidrage til at kvalificere opgaveløsningen (med at udnytte digitaliseringens muligheder).

⁴ Et af de mest vigtige ord i rapporten er ordet 'data', og det mest bemærkelsesværdige er, at rapporten overser alle de problemer, der er ved data, som er tal. Her er nogle spørgsmål, som kan stilles: hvad kan tælles? Hvad skal tælles, dvs. er det relevant, at det tæller med? Hvordan skal de målinger foretages, som fører til tallene? Desuden er det et problem, at det forhold, som man vil udsige noget om, (måske) aldrig kan måles direkte. Det er nødvendigt at bruge 'proxy' eller erstatningstal. Man kan ikke måle om en person vil begå kriminalitet. Systemer til risikovurdering af personer bruger tal fra tidligere arrestationer.

Nogle citater om data:

"...measurement . . is the process by which the state of the world is reduced to a set of rows, columns, and values in a dataset. It's a messy process, because the real world is messy. The term measurement is misleading, evoking an image of a dispassionate scientist recording what she observes, whereas we'll see that it requires subjective human decisions."

<https://is.gd/hafuUF>

" data always emphasize certain aspects of the world while leaving out other elements."

" although data may appear objective, they are still constructed through subject–technology interactions" <https://tinyurl.com/y5y8g5lc>

"Data determinism therefore contributes to statistical dehumanization and is directly at odds with the autonomy of individuals to define themselves and their aspirations—autonomy over their own

anvendelse af nye teknologier. Digitaliseringspartnerskabets anbefalinger udgør både forslag til at accelerere indsatser, der allerede er igangsat, samt nye initiativer. Den teknologiske udvikling går hurtigere og hurtigere⁵⁶⁷. Der vil således være behov for løbende at identificere og sætte ind på øvrige områder, hvor digitalisering kan bidrage til at skabe værdi for borgere, virksomheder og samfundet i takt med, at vi indfrier potentialerne⁸ i disse forslag, og nye muligheder viser sig.

På Digitaliseringspartnerskabets vegne, Jim Hagemann Snabe.”

---

representation. " <https://tinyurl.com/y3yyo3y3>

⁵Det er en kliché, og det burde blive uddybet. Mange aspekter af digitalisering har stået stille i mange årtier. Fx de dominerende firmaer, argumenterne for, de bagvedliggende teorier, manglende redegørelse for videngrundlag, optimismen, assymetrier i hvem der er blevet ramt af negative konsekvenser, hvem der har høstet de største gevinster osv. Alt det har ligget ret stille.

⁶ Det interessante ved dette afsnit er, at digitalisering både er noget man kan være med til at "accelerere", men samtidig er det noget, som bare sker ved os: det "går hurtigere og hurtigere." Hvem har styringen? Skal vi sætte blusset op, så vi ikke bliver kørt over? Er hele motivationen bag anbefalingerne i grunden angst? Hastigheds-tematikken ligger fint i forlængelse af Shoshana Zuboffs tese om "surveillance capitalism". Hun skriver at, som en præcis strategi, "velocity is consciously deployed to paralyze awareness and freeze resistance while distracting us with immediate gratifications.... This strategy is borrowed from a long legacy of political and military approaches to the production of speed as a form of violence" (2019: 344).

⁷ Mads Vestergaards artikel er relevant her. Vestergaard, Mads. "The Need for Speed – Technological Acceleration and Inevitabilism in Recent Danish Digitalization Policy Papers" SATS, vol. 22, no. 1, 2021, pp. 27-48. <https://doi.org/10.1515/sats-2021-0003> : "The coupling of digitalization with speed and acceleration has been identified in a corporate context by Beer (2019) as a key element in a data imaginary entailing an imperative of speeding up to stay competitive that creates a sense of urgency."

⁸ Det er ærgerligt at man kun fokuserer på potentialer og nærmest ikke på risikovurdering.

Kommentarer til side 9:

"I løbet af de seneste årtier har digitaliseringen⁹ i stigende grad sat sit præg på danskernes liv, haft stor betydning for erhvervslivets produktion og konkurrenceevne og bidraget til udviklingen af vores samfund¹⁰¹¹. Den offentlige service er i dag i høj grad præget af digitale løsninger, som for langt de fleste gør det nemmere at være borger og virksomhed – og som gør det langt mindre ressourcekrævende for myndighederne at varetage opgaverne. Samtidig understøtter digitalisering øget vækst i samfundet¹²¹³, og digitale værktøjer højner produktivitet hos danske virksomheder¹⁴ og betyder, at vi kan udvikle helt nye produkter og forretningsmodeller. Et digitaliseret erhvervsliv og en digital offentlig service til erhvervslivet bidrager således til styrket konkurrenceevne, vækst og øget eksport til gavn for hele samfundet¹⁵. De danske virksomheder og den offentlige sektor er på mange områder nået langt i forhold til den digitale udvikling. Men der er et presserende behov for at sætte endnu mere fart på udviklingen. Vi skal digitalisere klogt¹⁶¹⁷, hvis Danmark også i fremtiden skal være et digitalt foregangsland med høj vækst og velfærd af høj kvalitet. På tilsvarende vis er en stærk dansk forsknings- og udviklingsindsats en forudsætning for at optimere digitaliseringens muligheder. Vi skal derfor accelerere¹⁸ den digitale udvikling. Hvis ikke vi formår at flytte den offentlige sektor og erhvervslivet videre ind i den digitale fremtid, får vi markant sværere ved at konkurrere og løse fremtidens udfordringer¹⁹. Vi risikerer således, at stille os selv ugunstigt i forhold

---

⁹Det er ikke digitaliseringen der har sat sit præg, men mennesker/virksomheder med interesser i digitalisering

¹⁰ Man kunne godt have skrevet "på godt og ondt".

¹¹ Ja, for i mange tilfælde er servicen blevet væsentligt forringet, når "den" er blevet "digitaliseret".

¹² Kunne være godt med en kilde her.

¹³ "Digital technologies are transforming our economies and seem to offer a vast potential to enhance the productivity of firms. However, despite ongoing digitalisation, productivity growth has declined sharply across OECD countries over the past decades"
<https://www.oecd.org/economy/growth/digitalisation-productivity-and-inclusiveness/>

¹⁴ Kunne være godt med en kilde her

¹⁵ Hvad med forsinkelser som følge af digitaliseringen - fx når systemer bryder ned og der ikke er mulighed for at tale med nogen?

¹⁶ De to udsagn hænger ikke sammen og uddybes ikke. Hvorfor er behovet presserende hvis vi er nået langt?

¹⁷ Det er jo hele humlen - men for at gøre det klogt, skal vi neddrose vores ængstelse om at blive ladt tilbage, angsten for ikke at være et "foregangsland".

¹⁸ Kan man accelerere klogt? Kræver klogskab ikke at give sig tid? At vi ligger så meget i front, køber det os ikke noget tid til refleksion?

¹⁹ Påstand savner dokumentation - kommentator mener tværtimod, at løsninger ofte findes i dialog,

til sammenlignelige lande, og mindske grundlaget for fremtidig vækst og velfærd. Endvidere skal digitaliseringen være med til at imødegå den store udfordring, som vi ser med mangel på arbejdskraft, både i den private og i den offentlige sektor. De muligheder, som den digitale udvikling giver, er med andre ord for store til, **at vi som land har råd til ikke at være først og bedst**²⁰. Digitale løsninger påvirker alle danskere på tværs af aldersgrupper og livssituationer. Ligeledes har digitaliseringen betydning for hele arbejdsmarkedet og alle dele af erhvervslivet – både startups, små, mellemstore og de største virksomheder. Vi skal sørge for, at den offentlige sektor udnytter ny teknologi og data for at forbedre kvaliteten **effektivt i den offentlige sektor**²¹, ligesom virksomheder uanset størrelse formår at udnytte digitaliseringens og automatiseringens muligheder”.

[...]

”Digitaliseringspartnerskabet er optaget af, at vi digitaliserer for at skabe værdi for borgere, virksomheder og samfundet, og ikke blot digitaliserer og bruger ny teknologi alene, fordi vi har **muligheden**²². Vi skal samtidig skabe værdi for de mange og ikke kun de få. Grundlæggende mener vi, at anvendelsen af teknologi og data skal ske på en sikker og ansvarlig måde med mennesket i centrum. Den videre digitale udvikling i Danmark kræver både prioritering og valg. For selvom **hastigheden**^{23,24}, hvormed vi implementerer nye løsninger og teknologier er afgørende, er der en række vigtige spørgsmål, vi må stille os selv undervejs. Spørgsmål om hvordan vi vil anvende data, hvordan vi vil udnytte nye teknologier som fx **kunstig intelligens**²⁵, og hvilke styrkepositioner vi som land skal forfølge²⁶. Digitaliseringspartnerskabet har ikke alle svarene på disse spørgsmål, men vi har

---

som digitalisering kan forhindre.

²⁰ Mulighederne er så store er der ikke er råd til at være først og bedst? Meget mærkelig sætning.

²¹ Det virker nærmest som en peptalk (og fuld og generalisering) - hvem siger, at ny teknologi og data forbedrer kvaliteten. Tænk på patientkontakt, der bliver mindre og mindre, selvom det måske netop er her, at fagprofessionelle både har bedre muligheder for at opdage, hvad der er galt, og ikke forværre situationen for patienten pga. manglende kommunikation ("sagde han noget om kræft?")

²² Så det skal være i orden at afvise brugen af digital teknologi hvis man vurderer at det er uhensigtsmæssigt?

²³ Hastigheden bruges gang på gang som argument for at skynde sig. Man hører ekkoer af længst forkastet eksponentielt singularity tankegods - Moores lov har været død længe og Danmark ville tjene mere på omtanke, grundighed og bæredygtighed end bare at være "først" - det er det, de andre gør.

²⁴ Der bliver også begået grove fejl, når man haster teknologi igennem. Se bare eksemplet fra Helsingør Kommune, hvor børns personlige data blev lækket pga. den aftale man har med Google om at levere Chromebooks til alle folkeskolebørn - fra indskolingen til 9. klasse.

²⁵ Her kan anbefales at medlemmerne af panelet læser Kate Crawford's "The Atlas of AI" for også at udvikle et blik på AI som noget der i nogle tilfælde skal reguleres i stedet for kunudnyttet. <https://yalebooks.yale.edu/book/9780300209570/atlas-ai>

²⁶ Vi kunne satse på at blive verdens mest etiske indenfor digitalisering?

i vores arbejde forholdt os hertil. Digitaliseringspartnerskabet præsenterer i denne afrapportering vores bud på en strategisk retning for den videre digitalisering i Danmark og vores anbefalinger hertil. Anbefalinger, som vi mener her og nu har størst potentiale for at skabe værdi for os som samfund og samtidig anbefalinger, som er konkrete og implementerbare, og derfor øger vores muligheder for at opnå værdien af digitalisering hurtigst muligt.”

Kommentarer til side 12:

”Digitaliseringspartnerskabet har udarbejdet anbefalinger til fremtidens digitalisering af Danmark. Rammen for arbejdet har været fire mål, som var fastsat af regeringen samt tre principper, som Digitaliseringspartnerskabet har defineret og arbejdet efter. Anbefalingerne er inddelt i syv indsatsområder, som hver repræsenterer enten sektorer eller centrale sektorområder i vores samfund, hvor vi mener, at **værdien**²⁷ af digitalisering lige nu er størst.”

[...]

- Tilgængelig for alle: Alle borgere skal have adgang til og kunne begå sig i **det digitale samfund**^{28,29}.
- Sikker og ansvarligt: Den digitale udvikling og anvendelse af nye løsninger skal ske ansvarligt, gennemsigtigt og med fokus på sikkerhed og beskyttelse af privatlivet³⁰.”

Kommentarer til side 14:

. Vi har således **prioriteret de indsatsområder**³¹, herunder de anbefalinger, som vi vurderer, er de vigtigste næste skridt i og fundamentet for den videre digitale udvikling. Digitaliseringspartnerskabet har fokuseret på at arbejde i dybden med de enkelte anbefalinger, hvor både forudsætninger og nødvendige handlinger for anbefalingernes implementering er beskrevet. Dette er gjort for at øge hastigheden for implementeringen af de enkelte anbefalinger. I valget af anbefalinger er der som udgangspunkt lagt vægt på tre parametre. For det første er valget af anbefalinger sket ud fra en vurdering af deres potentiale for at skabe stor værdi for mange borgere og virksomheder. For det andet er valget af anbefalinger vurderet ud fra deres værdi i forhold til regeringens fire mål for det danske samfund. For det tredje er anbefalingerne vurderet i forhold til, hvor stor **en positiv forskel**³² øget digitalisering kan gøre”.

---

²⁷ Hvilken type værdi: livskvalitetsmæssigt, økonomisk, civilsamfundsmæssigt eller...?

²⁸ Det burde inkludere adgang til viden om hvor algoritmer træffer beslutninger, og hvilke typer algoritmer der er tale om.

²⁹ Viden om algoritmer er særdeles vigtig og endnu mere i forbindelse med automatiseret sagsbehandling, jf. fx den australske RoboDebt-skandale, hvor over 400.000 udsatte borgere uretmæssigt blev opkrævet tilbagebetaling af påstået offentlig gæld.

³⁰ Der er en indbygget modsætning mellem det sikre og ansvarlige og det ambitiøse og det hurtige.

³¹ Læs: de indsatsområder som Digitaliseringspartnerskabets medlemmer - hver for sig og i samdrægtighed - finder hensigtsmæssige. Hvilket leder tilbage til sammensætningen af Digitaliseringspartnerskabet: tænkeligt havde indsatsområderne været nogle andre - eller været lanceret anderledes - hvis i stedet borgerorganiseringer, -råd og -stemmer; relevante tænketanke; (tekno)etikere eller andre havde siddet med i Digitaliseringspartnerskabet.

Kommentarer til side 14 (fortsat):

- ”1. Udvikling af digitale kompetencer³³ gennem hele livet: For at **alle danskere**³⁴³⁵ skal kunne opleve værdi af den digitale udvikling, og vi i Danmark skal kunne følge en digital first strategi, er det helt afgørende, at alle danskere løbende og gennem hele livet styrker og udvikler deres digitale kompetencer og forståelse for digitaliseringens implikationer for vores hverdag og demokratiske samfund.
2. Øget og ansvarlig anvendelse af data: For at **vi**³⁶ kan understøtte vækst og innovation samt sikre velfærden i fremtiden, er det afgørende, at vi udnytter datas fulde værdi samtidig med, at vi bevarer en høj grad af tillid til de digitale løsninger. Det fordrer en øget og ansvarlig anvendelse af data på tværs af samfundet.
3. **Stærk cybersikkerhed**³⁷³⁸: For at mindske risikoen for, at cybertrusler får alvorlige økonomiske konsekvenser³⁹ i takt med at vi øger digitaliseringen, og påvirker Danmarks sikkerhed og velfærd negativt, er det vigtigt, at vi sikrer et højt niveau af cyber- og informationsikkerhed på alle niveauer.
4. Hurtig udrulning af en tidssvarende digital infrastruktur: For at lykkes med at realisere værdien af digitaliseringen **hurtigst muligt**⁴⁰, er det væsentligt, at vi accelererer udbygningen af tidssvarende digital infrastruktur og sikrer, at teknologien er tilgængelig for alle danskere⁴¹. Det er endvidere

---

³² Hvad med den negative og den risikobetonede del af digitaliseringen, den bør vel også indgå i den samlede kalkule?

³³ Digitale ”kompetencer” er som bekendt kun for et spinkelt flertal - iflg. digitaliseringsstyrelsen og KL’s egen rapport om digitalt udsatte er 17-22 procent af befolkningen ikke-digitale - det er ikke uddannelsen af dem, der er løsningen - det er at give dem ret og mulighed for at deltage i samfundet uden at være digitale (dvs. selvbetjente). Hvad er strategien for dem?

³⁴ Det er meget radikalt at alle - og tilmed gennem hele livet - skal tvinges ind i digitalisering.

³⁵ Hvorfor skrive ”danskere”, når der vel ret beset er tale om ”borgere”, ”indbyggere” m.v. Eller er der kun tale om statsborgere? Vigtigt at alle relevante inkluderes.

³⁶ Hvem er ”vi” (som hele tiden nævnes)? Brugen af ”vi” kan skjule interesse modsætninger fx mellem virksomhedsejere (herunder tech-giganter) og almindelige borgere.

³⁷ En floskel og et udsagn der ikke tåler at blive vendt på hovedet - og som er sagt år efter år. Hvad vil man konkret gøre? Samfundet er pt digitalt hullet som en si - skal det ændres skal vi ind og pille ved hele ideen om én nøgle - nemID - hos et privat firma.

³⁸ Vigtigt og konstant negligeret af både KL og regeringen

³⁹ Hvad med menneskelige, socialt-, samfunds- og samspilsmæssige konsekvenser?

⁴⁰ Hvad med bedst muligt?

⁴¹ Igen: ”Danskere” eller ”borgere/indbyggere”?

vigtigt, at digitaliseringen ikke svækker arbejdsvilkår, og at dette skal tænkes ind i den konkrete udmøntning af de enkelte anbefalinger”.

Kommentarer til side 16:

”Med anbefalingerne til regeringen lægger vi i Digitaliseringspartnerskabet op til en ambitiøs kurs for den fremtidige digitale udvikling af Danmark. Hvis værdien⁴² ved øget digitalisering skal realiseres, kræver det villighed til at foretage langsigtede investeringer, svære økonomiske prioriteringer, og at vi lægger kræfterne der, hvor der skabes mest værdi for borgerne og virksomhederne. Det er samtidig vores klare vurdering, at investeringerne er nødvendige for at realisere målene om mere effektivitet og bedre offentlig service, øget konkurrenceevne og vækst i det private mv. Øgede investeringer vil nemlig skabe vækst og dermed grundlag for mere velfærd. Samtidig vil investeringerne i den offentlige sektor medføre effektivisering, som dermed frigiver ressourcer⁴³⁴⁴.”

Kommentarer til side 17:

”Det foreslås, at digitaliseringsrådet arbejder efter samme metode som Digitaliseringspartnerskabet, hvor potentielle nye indsatser prioriteres efter digitaliseringsgraden, og hvor stor værdi de skaber for borgere, virksomheder og samfundet, herunder for den grønne omstilling⁴⁵.”

Kommentarer til side 18:

”På politisk niveau har Det Europæiske Råd⁴⁶⁴⁷ identificeret digitalisering som et af de mest effektive værktøjer til at ruste EU til at håndtere samfundsmæssige kriser, øge konkurrenceevnen og

---

⁴² Værdien for hvem?

⁴³ Det er ikke hvad vi så med de mange fejlslagne digitaliseringsprojekter og -tiltag (Amanda, Sundhedsplatformen, Velfærdsteknologi som ”vindmølleeventyr” m.fl.).

⁴⁴ Givet erfaringerne med en række store it-projekter, hvordan skal der fremadrettet sikres imod enorme budgetoverskridelser etc.? En it-havarikommission?

⁴⁵ Den grønne omstilling bliver underordnet. Tænk ikke dette er helt i tråd med regeringens politik på klimaområdet: https://www.regeringen.dk/media/5791/klimaministeriet_klimaogluftudspil_digital.pdf

⁴⁶ Det Europæiske Råd har også advaret kraftigt mod AI's skadevirkninger. <https://is.gd/Gz2QJr>

⁴⁷ Der er debat helt ind i kommissionen omkring brugen af biometrisk masseovervågning, som bør nævnes eksplicit. Bemærk også EU-borgerforslaget @ReclaimYourFace, <https://reclaimyourface.eu/>

muliggøre den grønne omstilling. Det afspejles i den europæiske genopretningsfond, som skal sikre økonomisk støtte til investeringer og reformer i medlemsstaterne i kølvandet på coronakrisen.”

Kommentarer til side 19:

”Vi skal som land deltage proaktivt i forarbejdet og formuleringen af EU-regulering, hvor vi fokuserer på, at ny EU-regulering ud fra en samlet betragtning ikke medfører unødige administrative byrder for nogen. Vi skal som land ikke **overimplementere EU-lovgivningen**⁴⁸, da vi ellers taber terræn i den internationale konkurrence og mister hastighed. Det er også vigtigt for at gøre det attraktivt at skabe startups i Danmark”.

[...]

”Et styrket Datatilsyn i en opsøgende **samfunksfunktion**⁴⁹”

[...]

”Danmark i spidsen for europæiske data **spaces**”⁵⁰

[...]

”Sociale medier må ikke undergrave **demokratiske principper**”^{51 52}

---

⁴⁸ Mon meningen er, at vi ikke skal rette os efter EU-lovgivningen?

⁴⁹ Positivt at datatilsynet anbefales at få en større rolle.

⁵⁰ Godt initiativ at forsøge at bryde Amazons monopol på cloud-løsninger og hosting.

⁵¹ Positivt med dette fokus.

⁵² Måske er det godt. Men det viser sig tydeligere og tydeligere, at hverken Justitsministeriet, Digitaliseringsstyrelsen eller regeringen som sådan har en klar forståelse af, hvad der er kernen i demokratiet som samfundsform. Og det er netop digitaliseringens slaraffenland af algoritmiske styringsmuligheder, der får politikere - og andre! - til at ”bøje” demokratiets principper.

Kommentarer til side 21:

1. Øget vækst og eksport gennem verdens mest digitale og produktive virksomheder.
2. Verdens bedste digitale offentlige sektor.
3. Digital offentlig service med **borgerne i centrum**⁵³.
4. Sundhedsområdet som digital frontløber.
5. Et grønnere Danmark gennem digitalisering af forsyningssektoren.
6. Intelligent og fleksibel transport gennem digitalisering.
7. Accelereret innovation gennem **offentligt-privat samarbejde**⁵⁴⁵⁵⁵⁶⁵⁷."

---

⁵³Der er stadig intet omkring, hvordan borgerne rent faktisk skal sikres kontrol. Det er tilsyneladende ikke en ambition, det handler kun om "på vegne af". Men hvad med datakooperativer, gennemtænkte samtykkeregler mv.?

⁵⁴

PPP (Public Private Partnerships) er ikke en helt risikofri affære

heller: https://www.eurodad.org/why_public_private_partnerships_are_still_not_delivering

⁵⁵ Man kan sætte spørgsmålstejn ved disse samarbejder - hvilke private tech-virksomheder skal der samarbejdes med? Hvem kommer til at udvikle teknologierne der kommer til at lægge grund for denne digitalisering og hvilke motivationer ligger bag? Er staten og virksomhedernes tilgang til udvikling af teknologi den samme? Vil de have det samme ud af det? Der bør være grundige overvejelser om hvem man vil samarbejde med og hvordan disse virksomheder ellers udvikler teknologi, anvender data mm. Stater og tech-virksomheders samarbejder og interdependens har ikke altid været lige gode - Shoshana Zuboff udpeger f.eks hvordan interdependensen mellem CIA og Google efter 9/11 har muliggjort Google's salg af adfærdsdata samt fritaget Google fra regulering da efterretningstjenesten var afhængige af Googles information. Ikke at dette kommer til at have negative konsekvenser af samme grad, men måske vi skal tage et grundigt kig på tech-virksomheders praksis før vi giver os i kast med at samarbejde med dem.

⁵⁶ Mads Vestergaard skriver også i "digital totalitarisme" at Google Danmarks daværende direktør Peter Friis i 2016 deltog i en konference om Danmark som digitalt foregangsland, hvor han opfordrede til hurtigere digital udvikling i Danmark.

⁵⁷ Der står i samme bog at konferencen blev holdt på baggrund af rapport Google havde finansieret som hedder "Digitizing Denmark - how Denmark can drive and benefit from an accelerated digitized economy in europe" Så Google vil virkelig have os igang med digitalisering - de er sikkert også glade for den her rapport

Kommentarer til side 23:

"Digitalisering og digitale værktøjer skaber værdi og kan gøre virksomheder mere produktive"⁵⁸⁵⁹⁶⁰.

Kommentarer til side 24:

"8. Medarbejdere skal med på vækstresten ved brug af medarbejderaktier"⁶¹

---

⁵⁸ Der er også tilfælde hvor digitalisering og digitale værktøjer skaber tab og gør virksomheder/forvaltninger mindre produktive. Derudover kan man ikke tale om automatisk produktivitetsforøgelse på baggrund af digitale investeringer. "Digital technologies are transforming our economies and seem to offer a vast potential to enhance the productivity of firms. However, despite ongoing digitalisation, productivity growth has declined sharply across OECD countries over the past decades..." <https://www.oecd.org/economy/growth/digitalisation-productivity-and-inclusiveness/>

⁵⁹ Det ville være godt at se nogle konkrete eksempler her

⁶⁰ Tjek f.eks. "Destruktiv Digitalisering" <https://fadlforlag.dk/produkt/destruktiv-digitalisering/?fbclid=IwAR0iROeML5bOaGe4cNUt18jWgc4y9Df-Osl8eekM-4Ruv2-qbCuY12t3j8>

⁶¹ Medarbejderaktier til en snæver gruppe kerneansatte giver ingen dokumenteret effekt for virksomheden, men binder omvendt de pågældende til ledelsens dispositioner. Hvis der skal stå noget om dette, bør det hellere kobles op på de kommende anbefalinger fra ekspertgruppen, der er nedsat af Folketinget for at se på demokratiske virksomheder, kooperativer mv

Kommentarer til side 25:

"Vi skal sikre, at den offentlige sektor er blandt de første"⁶²⁶³

Kommentarer til side 26:

"Digitaliseringspartnerskabet har i den sammenhæng drøftet regeringens konsulentbesparelser"⁶⁴⁶⁵, der også påvirker it-området."

[...]

"En del af det offentliges digitale infrastruktur er præget af gamle, pensionsmodne it-systemer, og der er brug for en modernisering⁶⁶, så de offentlige it-systemer bliver tidssvarende, sikre og stabile. Uden denne indsats bruges der for mange penge på at opretholde drift og vedligehold på gammel teknisk gæld, og vi risikerer at ældre vitale systemer bryder ned med alvorlige følger. Derfor anbefales det at øremærke en investeringsramme til udbedring, modernisering og udskiftning af gamle it-systemer"⁶⁷⁶⁸ hurtigst muligt."

---

⁶²Der er også risici ved at være first mover. Sundhedsvæsenet har fx en omvendt strategi, hvor de venter på international forskning, før de introducerer nye behandlingsformer etc. Men det er muligt, at det er anderledes ift digitalisering, fordi DK er lille og med mulighed for agil implementering. I så fald bør den slags grunde ideelt fremgå tydeligere.

⁶³ Det har været en Nicholas Carr pointe i mange år at der også er fordele forbundet med ikke at være first-mover: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12747161/>

⁶⁴ Mon meningen er, selv om det ikke siges direkte, at besparelserne er forkerte, fordi de begrænser de private aktørers indtjening?

⁶⁵ Regeringen burde hellere gøre brug af universiteternes kompetencer. Dels koster det ikke noget. Dels er forskerne uafhængige. Regeringen skulle også lytte til bl.a. danske forskere, som peger på de mange problemer ved brugen af kunstig intelligens i det offentlige.

Fx

" Shifting concepts of value"

<https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/3419249.3420149>

"We Would Never Write That Down": Classifications of Unemployed and Data Challenges for AI
<http://anettepetersen.com/wp-content/uploads/2021/03/Pre-print-we-would-never-write-that-down.pdf>

⁶⁶ Er der en eksponentialitets-fallacy på spil her? Hvis den digitale udvikling bliver ved med at accelerere kan det aldrig betale sig at købe nye IT-systemer, fordi det der kommer lige efter, vil være dobbelt så godt.

⁶⁷ Bare fordi et system er gammelt kan det jo godt fungere udmærket. Lige såvel som at nye systemer også kan være uhensigtsmæssige eller uanvendelige.

⁶⁸ helt vildt relevant. Hvem bestemmer hvilke teknologier der er (for) gamle? Er de gamle bare fordi der er produceret nye? Måske er klog digitalisering (hvis vi går med på den ide) nemlig at overveje

Kommentarer til side 28:

”Vi skal hæve serviceniveauet markant i den offentlige sektor og sænke tidsforbrug⁶⁹ og fejl ved hjælp af digitale løsninger.⁷⁰ Den offentlige sektor skal også være mere proaktiv til gavn for borgere på tværs af livssituationer. Samtidig skal vi bruge digitaliseringen til at frigøre ressourcer, så vi har råd til og mulighed for at prioritere dem dér, hvor den menneskelige kontakt⁷¹ er mest værdifuld.”

Kommentarer til side 30:

”Danmark skal som et af de første lande i verden stille et nationalt digitalt⁷² forum til rådighed, hvor lærere kan drøfte faglige spørgsmål og erfaringsudveksle om diverse programmer, materialer og idéer til undervisningsforløb.”

Kommentarer til side 32:

”Større og bredere anvendelse af sundhedsdata kan bidrage til at skabe værdi både til diagnostik, behandling og drift af hospitalerne samt til forskning og som grundlag for innovation, eksport og vækst i den private sektor⁷³.”

[...]

---

hvor der skal bruges nyt men også hvor de teknologier der er fungerer godt. Eller om området/stillingen/opgaven overhovedet skal digitaliseres. I stedet for bare at fornye for fornyelsens skyld. På samme måde som tech branchen innoverer for innovationens skyld. Man kan evt læse det her manifest om forældet teknologi hvis man synes det er spændende <https://www.amysuowu.net/content/obsolete-design-manifesto>

⁶⁹ Det har vist sig, at fx sagsbehandlere ved indførelse af ny teknologi får en øget arbejdsbyrde, fordi de skal indtaste mange flere oplysninger om borgerne.

⁷⁰ Digitale løsninger kan være skyld i katastrofalt mange fejl. Udbetaling Danmark sendte i 2019 forkerte oplysninger til Skat om 111.000 personer.

I 2015 berørte fejl 325.000 danskere.
I 2013 berørte fejl 300.000 pensionister.

⁷¹ Det har vist sig, at der ikke automatisk frigøres ressourcer ved indførelsen af ny teknologi. Tværtimod får sagsbehandlere ofte mindre tid til at bruge deres faglighed i samtale med borgerne.

⁷² Her burde man også erfaringsudveksle om uetiske ”Edtech”-firmaer

⁷³ Mon ikke erhvervslivet er mest interesseret i dette?

Det kan diskuteres hvorvidt digitaliseringens formål i Danmark har været at fremme væksten i den private sektor eller at hjælpe borgerne

"På det psykiatriske område er der fx potentiale for at udnytte nye teknologiske muligheder endnu bedre. Digital psykiatri muliggør nye, **veldokumenterede terapiformer**⁷⁴ og helt eller delvist automatiseret behandling. Disse potentialer skal vi udnytte, hvis vi skal kunne imødekomme kravene til sundhedssektoren i fremtiden. Samtidig skal vi være langt bedre til at udnytte det enorme vækstpotentiale i at tiltrække lægemiddelforskning og digitale virksomheder til Danmark. Det kræver, at vi kan tilbyde en markant nemmere adgang til **sundhedsdata**⁷⁵ af høj kvalitet."

Kommentarer til side 33:

"Øget data- og teknologianvendelse skal gøre sundhedsvæsenet markant mere effektivt, proaktivt og nærværende for borgerne. Indsatsen skal i første omgang fokusere på behandlingsområder med særligt potentiale, fx **kræftbehandling**⁷⁶, ortopædkirurgi og store kronikerområder samt typiske opgaveområder såsom diagnosticering, administration og pleje, hvor kunstig intelligens og robotteknologi tilbyder stort potentiale for kvalitetsforbedringer og effektivisering. (Læs mere i afsnit 5.4, side 89)."

[...]

"Derfor skal der oprettes et nationalt innovationsprogram for digital psykiatri med fokus på de særligt lovende teknologiers **modning**⁷⁷ og opskalering i psykiatrisk behandling eller i socialpsykiatriske tilbud."

---

⁷⁴ Dette burde dokumenteres

⁷⁵ Det modsiger, at brugen af data skal være etisk og ansvarlig.

⁷⁶ Med hensyn til kunstig intelligens tales for det meste om AI's potentiale, og så viser det sig ved nærmere forskning, at AI ikke kan levere det lovede. "Artificial Intelligence Not Yet Ready for Clinical Breast Cancer Screening" <https://is.gd/rBIAKI>

⁷⁷ Ovenfor står der "nye teknologier i psykiatriske tilbud har en veldokumenteret effekt." Kan man så samtidig tale om 'lovende' og 'modning'? Hvis det er veldokumenteret, er det vel 'modent'?

Kommentarer til side 34:

"VISION⁷⁸

Vi skal være førende inden for effektiv og bæredygtig anvendelse af naturens ressourcer, så Danmark kan blive CO2-neutralt."

Kommentarer til side 37:

"Vi skal skabe et digitaliseret og intelligent transportsystem, som giver borgere let adgang til transport fra dør-til-dør på tværs af transporttyper, offentlige såvel som private – på en billig, sikker og bæredygtig måde. På sigt skal et netværk af **selvkørende elektriske køretøjer**⁷⁹ gøre transporttiden produktiv, fjerne trafik-, parkerings- og forureningsproblemer i byerne samt indgå i et bæredygtigt energisystem."

Kommentarer til side 40:

"Vi skal skabe de bedste vækstbetingelser for startups og pilotprojekter samt være attraktive for førende forskere. Således sikrer vi, at vi er blandt de første til at udnytte nye teknologier, som cloud, kunstig intelligens og **kvanteteknologi**⁸⁰, til at skabe værdi og vækst i både i erhvervslivet og den offentlige sektor og vækst for både nye og etablerede virksomheder, der kan danne grundlag for digitale eksportsucceser."

Kommentarer til side 42:

"**Taskforce**⁸¹ skal styrke eksport og internationalisering af Danmarks digitale løsninger"

---

⁷⁸ Her mangler noget om hvor mange klimagevinster man kan hente på digital ikke-brug i forskellige sammenhænge.

⁷⁹ Dette fremstår naivt. Selv Elon Musk mener: "Didn't expect it to be so hard, but the difficulty is obvious in retrospect". <https://twitter.com/elonmusk/status/1411280212470366213>

⁸⁰ Igen et eksempel på hvor naivt der tales om ny teknologi.

Se her et citat fra en forsker om kvanteteknologi: "We're on page 10 of a thriller, and we're trying to guess how it's going to end. "

<https://www.quantamagazine.org/major-quantum-computing-strategy-suffers-serious-setbacks-20210929/>

⁸¹ Om Taskforce-retorikken: "Once one has negotiated the macho, militaristic rhetoric that framed the 1997–2010 standards drive – tough new initiatives, task forces, step changes, hitting the ground running, driving up standards, rolling out innovation, zero tolerance, best practice, world class schools, back to basics and the rest – one encounters the opaque banalities of managementspeak." <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0305764X.2011.607153>

Kommentarer til side 47:

”Den digitale udvikling bringer mange nye muligheder⁸² både i forhold til den grønne omstilling, udviklingen af sundhedssektoren og den digitale transformation af de danske virksomheder. For at høste gevinsterne skal vi være i stand til at gribe mulighederne. Et både bredt og højt digitalt kompetenceniveau i befolkningen⁸³⁸⁴ er således en afgørende forudsætning for, at det danske samfund og de danske virksomheder kan drage nytte af digitaliseringen og udvikle nye digitale løsninger på de samfundsudfordringer, som vi står overfor. Det kræver, at vi er villige til at prioritere dette område. For uden de rette kompetencer kan vi ikke opnå vores målsætning om, at Danmark skal være et digitalt foregangsland. Tempo er afgørende⁸⁵, hvis vi skal opnå de store fordele af den videre digitale udvikling, og arbejdet med at øge kompetenceniveauet på alle niveauer i uddannelsessystemet skal derfor påbegyndes hurtigst muligt.”

[...]

”Anvendelse af digitale værktøjer i mange forskellige former bliver i stigende grad en integreret del af arbejdet på de feste danske arbejdspladser. Denne udvikling må forventes at fortsætte, og det er derfor afgørende, at der løbende fokuseres på opkvalificering af medarbejdere og ledere.”⁸⁶

[...]

”De videregående uddannelser (både korte, mellemlange og lange) skal i højere grad have fokus på digitale færdigheder⁸⁷ – også selvom indholdet af uddannelsen er noget helt andet. Det vil betyde, at flere træder ind på arbejdsmarkedet med relevante digitale kompetencer. Endvidere er der behov for flere danskere med specialiserede it-kompetencer for at møde efterspørgslen på arbejdsmarkedet. Der er generelt en større efterspørgsel på digitale kompetencer, end udbuddet kan honorere. Det er en central udfordring, og Digitaliseringspartnerskabet forventer, at denne efterspørgsel kun vil stige i fremtiden. Manglen på specialiserede it-kompetencer hæmmer den

---

⁸² Men også risici.

⁸³ Kunne et større kendskab til digitalisering og kunstig intelligens og misbrug af vores data medføre, at vi, borgere, siger fra?

⁸⁴ "Digital dannelse" er noget andet end rapportens "digitale kompetencer", tænker jeg.

⁸⁵ Hvorfor?

⁸⁶ Medmindre det går op for arbejdspladserne, at det ikke nødvendigvis er godt at digitalisere mere - indenfor uddannelsessektoren var det helt klart under corona-nedlukningerne, at digitaliseringen var gået for langt.

⁸⁷ Hvad er de mere præcist?

danske vækst og innovation samt danske eksportmuligheder. Her er det særdeles vigtigt for Digitaliseringspartnerskabet at understrege, at det er essentielt for samfundet og den digitale udvikling, at flere kvinder vælger og gennemfører **STEM-uddannelser**⁸⁸⁸⁹.

Kommentarer til side 49:

"35 **Teknologiforståelse**⁹⁰⁹¹ for alle i grundskolen, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne

Teknologiforståelse indføres som en obligatorisk faglighed⁹² i både grundskolen, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne."

[...]

"Kompetent hele livet gennem personliggjorte, digitale opkvalificeringstilbud Der skal udvikles et digitalt værktøj, der styrker vejledningen af den enkelte i valget af efter- og videreuddannelse."⁹³

Kommentarer til side 50:

"Det skal sikres, at digitalt udfordrede borgere får hjælp til digital kommunikation med offentlige myndigheder og til at anvende digitale selvbetjeningsløsninger. Det er afgørende for at kunne deltage i samfundet."⁹⁴

---

⁸⁸ "The best predictor of how quickly people learned to code wasn't math or cognitive ability, but language aptitude" - sproguddannelserne burde også prioriteres højt! <https://www.nature.com/articles/s41598-020-60661-8>

⁸⁹ Fint med flere kvinder i STEM, men et ensidigt STEM-fokus er problematisk. Der er også behov for humanistisk og samfundsfaglig indsigt ift. Digitalisering.

⁹⁰ Der er et kraftigt behov for at gentænke teknologiforståelse, så der kommer mere forståelse og mindre aktivistisk anvendelsesorientering på skemaet.

⁹¹ Hvilken variant af teknologiforståelse er der tale om her? <http://teknologiforstaelse.org/index.php/analyser-og-dokumenter/> el. https://www.saxo.com/dk/teknologiforstaelse-paa-skoler-og-hospitaler_katia-dupret-soendergaard_haeftet_9788771240436 ?

⁹² Se evt <https://www.folkeskolen.dk/1867532/en-trojansk-hest-for-den-digitale-sektor>

⁹³ Efter amerikanske Competence Based Education modeller? Det er en farlig vej at gå ned ad - den lukker flere døre, end den åbner, og reducerer uddannelse til ren afkrydsning af færdigheder.

⁹⁴ Der skal være et analogt alternativ

Kommentarer til side 52:

"Digitaliseringspartnerskabet finder det afgørende, at en europæisk vej med mennesket i centrum ikke medfører omfattende **bureaukrati og regulering**⁹⁵, der sætter europæiske virksomheders og myndigheders dataanvendelse tilbage i forhold til resten af verden. Jura skal understøtte en ansvarlig digital udvikling, men skal ikke bremse udviklingen ved at skabe ubegrundet frygt og **uklar lovgivning**⁹⁶."

[...]

"En sådan indsats kræver som det første, at virksomheder, forskningsinstitutioner og myndigheder får et samlet overblik over de **offentlige data**⁹⁷, de kan få adgang til.

Kommentarer til side 53:

"Der skal også arbejdes for, at både virksomheder og myndigheders anvendelse af data gennemgående sker på en **dataetisk ansvarlig**⁹⁸, gennemsigtig og sikker måde."

Kommentarer til side 53 (fortsat):

"Til en lang række andre anvendelser vil teknologiske midler såsom **anonymisering eller pseudonymisering af data**⁹⁹ være det rette valg.

[...]

---

⁹⁵ Den sætning kan også betyde, at mennesket ikke sættes i centrum, for det kan kun ske med reguleringer af ny teknologi, som har profit i centrum.

⁹⁶ "Forfatterne befinder sig i en meget bobbel, isoleret fra virkeligheden. De kalder det 'ubegrundet frygt' (s. 52), når mange forskningsartikler og europæiske borgerrettighedsorganisationer advarer om AI's skadevirkninger."

"Reguleringer kaldes 'uklar lovgivning' (s. 52). Men EU vil sandsynligvis indføre stramme reguleringer og måske forbud fx mod ansigtsgenkendelse. Det vil være meget klar lovning."

⁹⁷ Borgere burde også få en samlet oversigt over, hvor deres data (mis)bruges.

⁹⁸ Disse formuleringer virker sære, når der tales om dataetik og samtidig at der er fare for at miste borgernes tillid. Hvis en købmand, umotiveret og uden grund, slår sin kunde i ansigtet, er det uetisk og forkert, fordi det skader kunden. Man kan ikke tilføje, at det er forkert, fordi kunden så ikke kommer i den butik igen. Det kaldes kræmmormoral. Grunden til dataetik er, at borgerne ikke må skades. Det er en uetisk tilføjelse, at grunden også er, at borgerne ikke må miste tilliden til digitaliseringen.

⁹⁹ Det er nærmest umuligt at sikre anonymisering eller pseudonymisering data, sandsynlighed for at personer vil kunne identificeres er meget stor.

Udgangspunktet bør være, at jo større værdi dataanvendelse har for samfundet, jo flere data skal borgere, virksomheder og myndigheder bidrage med¹⁰⁰.

Kommentarer til side 54:

"Tilliden til digitalisering i Danmark skal øges gennem klare spilleregler og institutionelle tiltag med fokus på ansvarlighed, gennemsigtighed og rettigheder samt større viden om og fokus på gevinsterne og resultaterne af digitalisering"¹⁰¹.

---

¹⁰⁰ Hvor bliver dataetikken af?

¹⁰¹ Betyder det, at man skal se bort alle de skader som digitaliseringen og kunstig intelligens kan forvolde?

Kommentarer til side 60:

"EU-kommissionen har udpeget manglende ibrugtagning af cloudtjenester som en udfordring blandt såvel myndigheder som virksomheder. Kommissionens målsætning er, at 75 procent af de europæiske virksomheder bruger cloudservices og **kunstig intelligens**¹⁰² i 2030, og at Europa styrker sin egen cloudinfrastruktur og kapaciteter."

Kommentarer til side 72:

"Bedre muligheder for at gøre brug af medarbejderaktier giver bedre muligheder for, at virksomheder kan tiltrække og fastholde de talenter, som kan skabe nye løsninger og øge værdiskabelsen. Men Index Ventures peger på, at der kan være udfordringer med rammerne for brug af medarbejderaktier i Europa **sammenlignet med USA**¹⁰³."

[...]

"Eftersynet skal inddrage de kommende anbefalinger og erfaringer fra ekspertgruppen om værdiansættelse ved generationsskifte og ekspertgruppen om **demokratiske virksomheder**"¹⁰⁴.

Kommentarer til side 76:

"En effektiv og sammenhængende digital offentlig sektor forudsætter, at it-systemerne er tidssvarende, sikre og stabile. **Forældede it-systemer**¹⁰⁵ kan forhindre den offentlige sektor i at yde god og effektiv service til borgere og virksomheder, ligesom medarbejdere vil opleve en

---

¹⁰² Partnerskabet risikerer at blive skuffet.

Se her: "99% of organizations say they face challenges to use AI more effectively. Top reasons were: perceptions of high costs compared to benefits; concerns about risks and control of operations decisions; cost and time for training..." <https://is.gd/Ez1L5l>

¹⁰³ USA er vel ikke et klart forbillede?! Men det er korrekt, at der i USA findes muligheder for fx medarbejderopkøb af virksomheder i forbindelse med generationsskifte etc. Så vent lige på ekspertgruppens grundige gennemgang af spørgsmålene om medarbejdereje.

¹⁰⁴ Vigtigt! Værd at vente på!!

¹⁰⁵ Vores erfaringer med nye it-systemer er, at it-firmaer har tjent millioner på systemer, som ikke duer: skat og ejendomsvurdering eller sundhedsplatformen. Kommunerne har også oplevet det: "Siden 2016 har Københavns Kommune bygget omkring 105 RPA-løsninger, og 35 af dem er blevet kasseret igen." <https://pro.ing.dk/digitech/artikel/koebenhavns-kommune-har-skrottet-35-rpa-robotter-paa-fire-aar-vi-bruger-dem-som>

utidssvarende arbejdsplads. Samtidig øger forældede systemer **risikoen for nedbrud**¹⁰⁶ og sikkerhedsbrister”.

Kommentarer til side 77:

”For at accelerere den offentlige sektors anvendelse af kunstig intelligens skal der etableres en økonomisk pulje til idriftsættelse og udbredelse af løsninger baseret på nye teknologier på tværs af den offentlige sektor. Puljen skal også understøtte indsatser, som fjerner barrierer for anvendelse af fx **kunstig intelligens**”¹⁰⁷.

[...]

Kunstig intelligens kan være med til at **redde liv på hospitalet**¹⁰⁸, nedsætte sagsbehandlingstider, understøtte **korrekte afgørelser**¹⁰⁹, målrette servicetilbud til borgerne mv. Udfordringen er, at teknologien kun anvendes sporadisk i den offentlige sektor i dag, og **udbredelsen går for langsomt**¹¹⁰.

[...]

”Den private sektor skal inddrages i projekterne og **udviklingen af de gode løsninger**”¹¹¹.

---

¹⁰⁶ Det kan diskuteres om 'nedbrud' ikke sker oftere i nye it-systemer end i systemer, som har været brugt i lang tid.

¹⁰⁷ Det er interessant at FN's højkommissær for menneskerettigheder foreslår et moratorium for brugen af kunstig intelligens <https://news.un.org/en/story/2021/09/1099972>

¹⁰⁸ Det er udokumenteret og i nogle tilfælde i strid med kendsgerninger:

" Epic's system . . . missed two-thirds of sepsis cases, rarely found cases medical staff did not notice, and frequently issued false alarms. "

"When it flagged a patient, there was only a 12 percent chance that person would develop sepsis. "
<https://www.wired.com/story/algorithm-predicts-deadly-infections-often-flawed/>

¹⁰⁹ Der er ikke evidens for, at kunstig intelligens giver mere korrekte afgørelser. Her kun få citater fra en af mange forskningsartikler, som er kritisk mod AI i det offentlige:

" evidence suggests that these algorithms are neither as accurate nor fair as hoped. (s. 7)"

" making decisions via the rigid, rule-based logic of algorithms violates the strongly held desire for governments to be responsive to individual circumstances.

(s. 7)"

" being evaluated by algorithms is dehumanizing"

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3921216

Desuden kunne man henvise til mange artikler, som påviser at 'human in the loop' ikke fungerer.

¹¹⁰ Vel også at den i nogle tilfælde ikke virker? F.eks. er der meget der tyder på at man overvurderede IBMs Watsons potentiale til at diagnosticere indenfor screening af kræft
<https://www.nytimes.com/2021/07/16/technology/what-happened-ibm-watson.html>

¹¹¹ Mon meningen er, at der er mange gode penge at hente for virksomhederne?

Kommentarer til side 78:

" **Videomøder**¹¹² skal udbredes på tværs af den offentlige sektor, og Digitaliseringspartnerskabet anbefaler at accelerere udrulningen ved at begynde på fem udvalgte områder: Udvalgte hospitalskonsultationer, konsultationer hos praktiserende læger, skole-hjem-samtaler, dagtilbudsområdet og udvalgte konsultationer på psykiatriområdet. Udrulning forudsætter, at det vurderes fagligt relevant og forsvarligt."

Kommentarer til side 86:

"Skolesektoren forventes fortsat løbende at blive eksponeret for en rivende digital udvikling, **når det kommer til digitale værktøjer**¹¹³. Dette fordrer, at den enkelte lærer både har viden, kompetencer og råderum til at tage de professionelle valg mellem de forskellige slags undervisningsmaterialer."

Kommentarer til side 87:

"Sundhedsområdet som **digital frontløber**"¹¹⁴

Kommentarer til side 88:

---

¹¹² Der er også erfaringer gjort under corona at folk er blevet trætte af videomøder hellere vil mødes ansigt til ansigt. Det samme gælder for skoleelever, som har savnet at være sammen med deres lærer og kammerater.

¹¹³ Det betyder ikke automatisk bedre læring. Ofte er der god læring i analoge, distraktionsfrie rum.

¹¹⁴ Undertiden er sundhedssektorens tiltagende privatisering (herunder udbud) til debat, eksempelvis hvad angår ældreplejen. Og måske ligger det udenfor Digitaliseringspartnerskabet kommissorium at forholde sig til forholdene vedr. (digitalisering af?) udbud, men man kan alligevel godt sætte lys på disse 'associerede forhold', fordi de også og i høj grad har betydning for borgernes oplevelse af kvalitet indenfor sundhedsområdet.

I en rapport der evaluerer effekt af udbud hedder det bl.a.: "Beslutningstagere har med den nuværende viden på området ikke mulighed for reelt at vurdere, hvorvidt udliciteringer samlet set vil føre til højere effektivitet, bedre kvalitet og acceptable medarbejderforhold, særlig på velfærdsområderne".

Se rapporten

her: https://www.politica.dk/fileadmin/politica/Dokumenter/politica_45_1/hjelmar_petersen_vran_gbaek.pdf

”For at opnå dette er der brug for videreudvikling og **acceleration**¹¹⁵ af arbejdet med deling af relevante oplysninger via den fællesoffentlige infrastruktur, som staten, regionerne, kommunerne og de **privatpraktiserende sundhedsprofessionelle samarbejder om**¹¹⁶. ”

Kommentarer til side 88 (fortsat):

”Der er stor efterspørgsel blandt patienter og pårørende på **deling af sundhedsoplysninger**¹¹⁷, som gør det lettere at være en aktiv medspiller i eget behandlingsforløb.”

[...]

”It-sikkerheden skal derudover være høj, så borgernes **tillid til sundhedsvæsenet fastholdes**”¹¹⁸

[...]

”For at realisere øget deling af sundhedsoplysninger **på tværs**¹¹⁹ til gavn for patienter, formuleres en politisk vision for patienter og sundhedsfagliges adgang til sundhedsdata på tværs af sektorer.”

Kommentarer til side 89:

”En sundere befolkning gennem data og **ny teknologi**”¹²⁰

[...]

---

¹¹⁵ Hvad med kvalitetsudvikling og -sikring?

¹¹⁶ Et andet forslag (som i øvrigt er ved at blive stillet som borgerforslag) kunne være, at de sundhedsprofessionelles identitet (fulde navn, bopæl) beskyttes og skjules. Ideen er at de ikke skal kunne spores af patienter o.a. og blive udsat for trusler, vold, mord etc. (som forekommer)

¹¹⁷ Hvad er kilden her? Der er generelt rigtig mange statements og synsninger i denne rapport, mere end der er referencer til valide undersøgelser.

¹¹⁸ 'Understøttes' er bedre (fastholdelse associerer til at tilliden er der i forvejen, det er den langt fra for alle mennesker).

¹¹⁹ Forud for deling af sundhedsdata på tværs skal der være etablerede og velfungerende samarbejdsstrukturer og kommunikation vedrørende borgeren, fx ml. sygehus (regionens område) og hjemmeplejen (kommunens område). Dette er ikke lige veludviklet alle steder i landet, hvorfor dette bør sikres inden datadeling dagsordenssættes.

¹²⁰ Der er mange udokumenterede postulater og udsagn i dette afsnit - afsnitoverskriften er også et postulat! Teknologi og digitalisering tales op og op uden belæg, uden referencerne -det skader troværdigheden.

”Øget data- og teknologianvendelse skal gøre sundhedsvæsenet markant mere effektivt¹²¹, proaktivt og nærværende for borgerne. Indsatsen skal i første omgang fokusere på behandlingsområder med særligt potentiale, fx kræftbehandling, ortopædkirurgi og store kronikerområder samt typiske opgaveområder såsom diagnosticering¹²², administration og pleje, hvor kunstig intelligens og robotteknologi tilbyder stort potentiale for kvalitetsforbedringer og effektivisering¹²³¹²⁴.”

[...]

”Endelig åbner indsatsen mulighed for bedre dataadgang for tredjeparter¹²⁵, som kan bidrage til innovation og styrke tiltrækningen af forskning og virksomheder til Danmark.”

---

¹²¹ Det er godt at effektivitet, proaktivitet og nærvær er mål, men med hvilket belæg har de overhovedet for at skrive, at øget data- og teknologianvendelse per se er den eneste måde at nå dette mål på? Der er mange andre måder at nå målet på, fx med ledelse(sudvikling), værdi- og holdningsændringer, forbedrede uddannelser osv. Der er desuden og i forvejen mange kritiske røster ift. at dokumentation og digitalisering fylder så meget i primær- og sekundærsektorerne (hhv. kommuner og regionernes sygehuse) og at denne tid går fra kontakten til og nærværet med patienterne, eksempelvis:

<https://dagensmedicin.dk/ny-rapport-dokumentationskrav-fylder-for-meget-pa-sygehuse/>

¹²² Der er tidligere kommenteret på brugen af kunstig intelligens i sundhedsvæsenet. Her flere citater:

"Tech giants like Google and Apple have become increasingly interested in the healthcare industry in recent years, but have failed . . ." <https://is.gd/s3hSSs>

" We observed poor diagnostic accuracy of an artificial intelligence . . . for the detection of cervical spine fractures." [...] " this study raises concerns about their generalizability, utility, and rapid pace of deployment." <http://www.ajnr.org/content/early/2021/06/11/ajnr.A7179>

" None of these studies reported any empirical data on the effect on radiologist behaviour of integrating AI into the screening pathway." <https://is.gd/tOEUZG>

¹²³ Hvor er dokumentationen for at netop disse enkeltstående og udvalgte behandlingsområder har særlige potentialer?

¹²⁴ Vi har ikke kendskab til et validt (forsknings)projekt der dokumenterer noget i denne retning. Virkeligheden forholder sig snarere modsat, eksempelvis er ROI for velfærdsteknologien sensorgulve ca. 9 år. En præmis for at dokumentere at AI og robotter har et stort potentiale er, at der overhovedet findes en valid model for evaluering af teknologierne. En sådan eksisterer ikke for indværende.

¹²⁵ Skal (private?) firmaer have borgernes personlige data?

Hvad med at starte et andet sted med overhovedet at forebygge de tilbagevendende datalæk i sundhedssektoren, se fx <https://www.computerworld.dk/art/254974/ransomware-angreb-staar-bag-halvdelen-af-alle-databrud-i-sundhedssektoren>

Kommentarer til side 91:

"For at skabe bedre og mere personligt tilpassede sundhedsbehandlinger skal sundhedsvæsenet kunne modtage og anvende **borgeres selvindsamlede data**,¹²⁶ bl.a. fra smartphones og andre wearables."

Kommentarer til side 92:

"Psykiatrien skal være **frontløber på digital behandling**¹²⁷ af visse psykiatriske lidelser, hvor nye teknologier i psykiatriske tilbud har **en veldokumenteret effekt**"¹²⁸.

---

¹²⁶ Der findes forskning, som er kritisk over for selvindsamlet data.

Se også om en app, der angiveligt kunne påvise hudkræft: "Google [...] clarified that . . users should not be using it to diagnose themselves."

<https://www.vice.com/en/article/m7evmy/googles-new-dermatology-app-wasnt-designed-for-people-with-darker-skin>

¹²⁷ Det kunne være spændende at høre, om der virkelig er psykiatere, som er enig i det. Mon ikke det er grebet ud af luften?

¹²⁸ Her mangler en reference.

Kommentarer til side 95:

”Data udgør driveren bag en intelligent grøn omstilling.”¹²⁹

Kommentarer til side 102:

”Hvis de næste digitale enhjørninger skal fødes i Danmark, så kræver det et stærkere samspil mellem universiteter og virksomheder”¹³⁰

Kommentarer til side 110:

”Det skal sikres, at alle ledige borgere, som ikke forventes at uddanne sig yderligere, har de basale digitale kompetencer¹³¹, som det i stigende grad kræves for at komme i beskæftigelse”.

Kommentarer til side 112:

”Der skal udvikles et digitalt værktøj, der styrker vejledningen af den enkelte i valget af efter- og videreuddannelse. Værktøjet¹³² skal personliggøres ud fra data om tidligere uddannelse, erfaringer, interesser samt udviklings-, karriere- og finansieringsmuligheder med fokus på at styrke de kompetencer, der er nødvendige i en digital verden”.

---

¹²⁹ Ja, men data(behandling) er også en klimasynder. <https://www.climate-kic.org/opinion/ai-and-climate-change-the-promise-the-perils-and-pillars-for-action/>

¹³⁰ Hvis samarbejdet mellem universiteter og virksomheder er så vigtigt, hvorfor er der så få repræsentanter i partnerskabet. Kunne der have været flere, som forsker i digitalisering og kunstig intelligens? Kunne der have været en professor i filosofi eller en professor i teologi og etik? Mon virksomheder vil samarbejde med forskere, som er kritiske mod digitalisering og kunstig intelligens. Dem er der mange af. Desuden bør man advare mod at forskere får alt or tæt samarbejde med virksomhederne, som har fokus på profit – de risikerer at miste uafhængighed og troværdighed.

¹³¹ Hvis ledige borgere lærte om digitalisering og kunstig intelligens, er jeg sikker på, at de ville modsætte sig, at deres sag blev behandlet af en algoritme.

¹³² Man er glad for personlige anbefalelsesalgoritmer. Problemet er at de kan skabe sti-afhængighed overfor tiltag der skal skaffe mere data, fordi mere data vil kunne gøre algoritmerne mere præcise. Det udfordrer privatliv og kan skabe incitament til yderligere kommercialisering af det civile liv.

Kommentarer til side 117:

”Alle borgere tilbydes et kursus i teknologiforståelse og kildekritik”¹³³.

[...]

”Forståelsen af dataetik som refleksioner over forholdet mellem teknologi, borgernes grundlæggende rettigheder¹³⁴, retssikkerhed og grundlæggende samfundsmæssige værdier skal udbredes. Det skal tydeliggøres, hvordan dataetik adskiller sig fra fx GDPR eller it-sikkerhed”.

Kommentarer til side 118:

”Ansvarlig og etisk digital transformation af samfundet”¹³⁵

[...]

”Forståelsen af dataetik som refleksioner over forholdet mellem teknologi, borgernes grundlæggende rettigheder¹³⁶, retssikkerhed og grundlæggende samfundsmæssige værdier skal udbredes. Det skal tydeliggøres, hvordan dataetik adskiller sig fra fx GDPR eller it-sikkerhed.”

Kommentarer til side 122:

---

¹³³ Kun ét sted i rapporten nævnes, at man kan være kritisk over for moderne teknologi. En kritik kunne være, at rapporten bruger for mange intetsigende, overdrevent positive ord og bærer præg af at være ensidig propaganda.

¹³⁴ Man kunne henvise til mange forskere, som mener, at anvendelsen af kunstig intelligens strider mod menneskerettighederne og borgernes grundlæggende rettigheder.

¹³⁵ I lyset af de mange Facebook-afsløringer, politisk fokus på regulering af Big Tech og nylig viden om mange tech-firmaers uetiske praksis, burde etikken have en meget mere fremtrædende rolle i denne rapport.

¹³⁶ Man kunne henvise til mange forskere, som mener, at anvendelsen af kunstig intelligens strider mod menneskerettighederne og borgernes grundlæggende rettigheder

---

¹³⁷ Hvem har direkte interesser i yderligere digitalisering af medlemmerne her og kan det have påvirket konklusioner og anbefalinger? Er visse samfundsgrupper overset som burde været repræsenteret? Interesser burde blive deklareret her.